

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЇХНЬОГО ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Статтю присвячено оцінці вступної кампанії наступного року на основі затверджених умов прийому до ВНЗ у 2017 році. Автори статті аналізують методику формування конкурсного балу, застосування балансуємих коефіцієнтів, оцінюють переваги та недоліки нововведень для представників вищих навчальних закладів та вступників.

Ключові слова: вступна кампанія, конкурсний бал, сертифікат ЗНО, балансуєчий коефіцієнт.

MATUH S. A., LOPATOVSKYY V. G.
Khmelnitsky National University

ORGANIZATIONAL PECULIARITIES OF TRAINING MASTERS IN INSTITUTES OF HIGHER EDUCATION AND PROVIDING IMPROVEMENT OF THEIR HUMAN POTENTIAL COMPETITIVENESS

The article presents the estimation of the admission campaign in the next year on the basis of approved admission conditions to universities in 2017. The authors analyzed the formation method of competitive score, using of balancing factors, analysed the advantages and disadvantages of innovations for representatives of higher education institutions and applicants. The results of the article can be used in further studies of 2017 admission campaign by the applicants and representatives of the university for preparation for entry into universities.

Keywords: admission campaign, competitive score, certificate of certificate of external independent evaluation, balancing factor.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття кожна вступна кампанія для представників вищих навчальних закладів, абітурієнтів, їх батьків підносить свої сюрпризи у вигляді нововведень від Міністерства освіти та науки України, які детально розписані у щорічних Умовах прийому до вищих навчальних закладів. До основних нововведень варто віднести зовнішнє незалежне оцінювання (далі – ЗНО) випускників шкіл (а з минулого року частково й випускників бакалаврату для юридичних спеціальностей), завантаження інформації про вступ до Єдиної державно бази з питань освіти (далі – ЄДЕБО), подача документів у електронному варіанті (електронний вступ), зміна переліку галузей знань та спеціальностей (дозвіл ВНЗ набирати вступників на освітні програми, розроблені в кожному із них); зміна розподілу державного замовлення (шляхом введення широких та вузьких конкурсів на спеціальність).

Нещодавно до уваги громадськості були оприлюднені Умови вступу до вищих навчальних закладів у 2017 році. Незважаючи на значні нововведення у вступній кампанії попереднього року, майбутня вступна кампанія матиме теж ряд своїх особливостей.

Метою статті є попередня оцінка нововведень вступної кампанії 2017 року на основі затверджених Умов прийому до ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Однією із перших новацій вступу 2017 року стала можливість вступникам подавати до вищих навчальних закладів сертифікати ЗНО 2016 та 2017 років. Такий крок викликав жваву дискусію у фахівців, частина з яких заперечувала доцільність такої можливості, обґрунтовуючи свою позицію тим, що незважаючи на зміну у підходах щодо оцінювання знань учасників ЗНО у 2016 році, все одно однакові бали, отримані учасниками ЗНО у 2016 та 2017 роках не є ідентичними. Це відбувається внаслідок того, що за основу оцінювання беруться найкращі роботи учасників, яким виставляється максимальний бал – 200 балів, до яких прирівнюються та ранжуються інші роботи учасників ЗНО у відповідному році. Однак залишається висока ймовірність, що максимальний рівень щороку коливається, як наслідок коливатиметься і стобальна шкала (від 100 до 200 балів) оцінювання його учасників. Іншою загрозою, яка може виникнути та суттєво вплинути на контингент студентів старших курсів, що навчаються за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб – їх можливість щороку подавати документи для вступу на цю та інші спеціальності, сподіваючись на потрапляння у число осіб, що будуть рекомендовані до зарахування на навчання за рахунок коштів Державного бюджету. Однак інша частина фахівців, навпаки, позитивно відгукуються про це нововведення, справедливо констатуючи той факт, що кожен випускник школи, який з тих чи інших причин не зміг потрапити на омріяну спеціальність у минулому році, матиме ще один шанс потрапити на неї, використовуючи свої знання, рівень яких за один рік суттєво не знизився. При необхідності випускники минулих років можуть записатися та покращити свої результати із одного або декількох предметів ЗНО у 2017 році, щоб збільшити свій конкурсний бал при вступі до ВНЗ.

Суттєво не змінився порядок розрахунку конкурсного балу вступника на базі повної загальної середньої освіти. Складовими конкурсного бала при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня “бакалавр” є:

1. Середній бал із додатку до атестату (у двохсотбальній шкалі) – ваговий коефіцієнт – 0-0,1.
- 2.1. Бал за три предмети ЗНО (у двохсотбальній шкалі) – вагові коефіцієнти у сумі – до 1.
- 2.2. Бал за два предмети ЗНО та вступне випробування (у двохсотбальній шкалі) – вагові коефіцієнти у сумі – до 1.
3. Бал за підготовчі курси для природничо-математичних та інженерно-технічних спеціальностей (0-0,05).
4. Додаткові бали призерам (особам, нагородженим дипломами I-III ступенів) IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад 2017 року з базових предметів, призерам III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України 2017 року (10 балів).
5. Додаткові бали до одного із предметів ЗНО за профільну олімпіаду (до 20 балів до балу ЗНО – для природничо-математичних та інженерно-технічних спеціальностей).

Сума вагових коефіцієнтів не може перевищувати 1, а конкурсний бал у цілому – 200 балів.

Приклад розрахунку конкурсного бала при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня “бакалавр” розглянемо на прикладі.

Приклад. Розрахувати конкурсний бал вступника при вступі на спеціальність «Автомобільний транспорт» Хмельницького національного університету за наступними даними:

1. Середній бал із додатку до атестату (у двохсотбальній шкалі) – 11,0.
 2. Бали за предмети ЗНО:
 - українська мова і література – 160,0 балів;
 - математика – 170,0 балів;
 - історія України – 180,0 балів;
 - географія – 140,0 балів.
 3. Додаткові бали до української мови за профільну олімпіаду (20,0 балів до балу ЗНО), що організована при Хмельницькому національному університеті.
- Тоді розрахунок конкурсного балу буде здійснюватися наступним чином:
1. За таблицею співставності переведемо бал із додатку до атестату у 200-бальну шкалу: 11,0 – 190,0 балів.
 2. З урахуванням встановлених ХНУ вагових коефіцієнтів на спеціальність «Автомобільний транспорт» (кожен предмет ЗНО – 0,3, атестат – 0,1) розрахуємо конкурсний бал:

$$КБ = (160,0+20,0)*0,3 + 170,0*0,3 + 180,0*0,3 + 190,0*0,1 = 178,0.$$

Отже, конкурсний бал вступника за даними прикладу становитиме 178,0 балів.

Наступної новацією вступної кампанії 2017 року стане введення у дію балансуєчих коефіцієнтів до конкурсного балу вступника, які будуть враховувати галузь майбутньої спеціальної, регіон, куди подаватиме вступник документи, місцевість, у якій вступник здобував повну загальну середню освіту.

Всього Умовами прийому до ВНЗ виділено чотири види коефіцієнтів [2]:

1. Регіональний дорівнює 1,00 для конкурсних пропозицій вищих навчальних закладів (відокремлених структурних підрозділів вищих навчальних закладів, структурних підрозділів вищих навчальних закладів, які знаходяться в іншому населеному пункті, аніж місцезнаходження вищого навчального закладу) у місті Києві, 1,01 – Дніпро, Львів, Одеса та Харків, 1,03 – Донецька та Луганська області, переміщених вищих навчальних закладів, 1,02 – в інших випадках.
2. Галузевий коефіцієнт дорівнює 1,03 для поданих заяв з пріоритетностями 1 на спеціальності (спеціалізації), які передбачені в додатку 6, та 1,00 в інших випадках.
3. Сільський коефіцієнт дорівнює 1,02 для осіб, зареєстрованих у сільських населених пунктах, які здобули повну загальну середню освіту у навчальних закладах, що знаходяться на території сільських населених пунктів у рік вступу, та 1,00 в інших випадках.
4. Першочерговий коефіцієнт дорівнює 1,10 для осіб, які мають право на першочергове зарахування до вищих медичних і педагогічних навчальних закладів, та 1,00 в інших випадках.

Вищезазначені коефіцієнти балансуєть конкурсний бал вступника шляхом його множення на їх добуток. Якщо після балансування конкурсний бал перевищує 200, то цей бал встановлюється таким, що дорівнює 200.

Розглянемо дію цих коефіцієнтів на прикладах, що наведені у таблиці 1.

Таким чином, можна зробити висновок, що введення балансуєчих коефіцієнтів спрямоване на підтримку:

- 1) випускників сільських шкіл (сільський коефіцієнт – 1,02) – застосовується усіма випускниками сільських шкіл у рік їх закінчення при вступі у будь-який ВНЗ на будь-яку спеціальність;
- 2) периферійних ВНЗ (регіональний коефіцієнт) – розподіляє регіони України, надаючи переваги

вступникам у периферійні ВНЗ (коефіцієнт – 1,02), ВНЗ із Донецької та Луганської області (коефіцієнт – 1,03), при меншій перевазі для вступників у ВНЗ міст-мільйонників (Дніпро, Львів, Одеса та Харків – 1,01) та нульовій перевазі вступникам у ВНЗ столиці (коефіцієнт – 1,00);

Таблиця 1

Особливості балансування конкурсного балу вступника у 2017 році

Варіант	Умова	Результат балансування
1	Випускник із сільської школи, що розташована у Красилівському районі Хмельницької області подає документи до Хмельницького національного університету на спеціальність «Галузеве машинобудування» із пріоритетом заяви 2, маючи конкурсний бал до балансування на рівні 150 балів	Цей вступник матиме право скористатися двома балансуєчими коефіцієнтами: регіональним у розмірі 1,02 та сільським у розмірі 1,02, які збільшать його конкурсний бал до 156,06 ($150 \times 1,02 \times 1,02$), тобто на 6,06 балів
2	Випускник із сільської школи, що розташована у Ярмолинецькому районі Хмельницької області подає документи до Хмельницького національного університету на спеціальність «Менеджмент» із пріоритетом заяви 1, маючи конкурсний бал до балансування на рівні 160 балів	Цей вступник матиме право скористатися одним балансуєчим коефіцієнтом: регіональним у розмірі 1,02 який збільшить його конкурсний бал до 163,2 ($160 \times 1,02$), тобто на 3,2 бали. Право на застосування галузевого коефіцієнта такий вступник не має, оскільки спеціальність «Менеджмент» не належить до переліку, зазначеному в додатку 6 до Умов прийому до ВНЗ
3	Випускник із сільської школи, що розташована у Летичівському районі Хмельницької області подає документи до Вінницького національного аграрного університету на спеціальність «Агроінженерія» із пріоритетом заяви 2, маючи конкурсний бал до балансування на рівні 150 балів	Цей вступник матиме право скористатися одним балансуєчим коефіцієнтом: регіональним у розмірі 1,02 який збільшить його конкурсний бал до 153 ($150 \times 1,02$), тобто на 3 бали. Разом із цим вступник не зможе скористатися сільським коефіцієнтом, оскільки подає документи у ВНЗ іншої області
4	Випускник із міської школи, що розташована у м. Старокостянтинів Хмельницької області подає документи до Хмельницького національного університету на спеціальність «Матеріалознавство» із пріоритетом заяви 1, маючи конкурсний бал до балансування на рівні 150 балів	Цей вступник матиме право скористатися двома балансуєчими коефіцієнтами: регіональним у розмірі 1,02 та галузевим у розмірі 1,03, які збільшать його конкурсний бал до 157,59 ($150 \times 1,02 \times 1,03$), тобто на 7,59 балів
5	Випускник із міської школи, що розташована у м. Красилів Хмельницької області подає документи до Київського національного педагогічного університету ім. Драгоманова на спеціальність «Середня освіта. Українська мова і література» із пріоритетом заяви 3, маючи конкурсний бал до балансування на рівні 150 балів, підписуючи договір про обов'язкове відпрацювання після закінчення ВНЗ у сільській місцевості протягом трьох років	Цей вступник матиме право скористатися першочерговим балансуєчим коефіцієнтом у розмірі 1,10, який збільшить його конкурсний бал до 165 ($150 \times 1,1$), тобто на 15 балів
6	Випускник із міської школи, що розташована у м. Хмельницький подає документи до Київського національного університету ім. Т.Шевченка на спеціальність «Міжнародні економічні відносини» із пріоритетом заяви 3	Цей вступник не матиме право скористатися жодним балансуєчим коефіцієнтом

3) природничо-математичних та інженерно-технічних спеціальностей (галузевий коефіцієнт), який можна буде застосувати із балансуєчим коефіцієнтом 1,03 до однієї поданої заяви із пріоритетом 1 на відповідні спеціальності, що перераховані у Додатку 6 до Умов прийому до ВНЗ;

4) педагогічних та медичних спеціальностей із перспективою працевлаштування випускників у сільській місцевості (першочерговий коефіцієнт – 1,10), який можуть використати вступники за спеціальностями галузей знань 01 «Освіта» та 22 «Охорона здоров'я» в разі укладення ними угоди про відпрацювання не менше трьох років у сільській місцевості і селищах міського типу.

Наступним кроком, спрямованим на розвантаження роботи ЄДЕБО стане можливість завчасного створення електронних кабінетів на сайті подачі електронних заяв від вступників. Це дозволить знизити

ажіотаж, який був характерний для першого тижня вступної кампанії 2016 року, та збалансує одночасний доступ до ЄДЕБО представників ВНЗ та до сайту подачі електронних заяв вступників до ВНЗ. На розвантаження ЄДЕБО спрямоване і часткове перенесення термінів подачі заяв та проведення вступних іспитів (на кінець липня) для вступників до магістратури ВНЗ.

Висновки. Аналізуючи Умови прийому до ВНЗ у 2017 році, варто виокремити кілька основних новацій, що відрізняють їх від минулорічних та в цілому позитивно сприймаються представниками як вищих навчальних закладів, так і вступниками:

1. Дозвіл реєструватися на сайті подачі електронних заяв до початку вступної кампанії та розмежування термінів вступу до військових ВНЗ, цивільних ВНЗ та вступу для магістратури для забезпечення безперебійної роботи сайту подачі електронних заяв та сайту ЄДЕБО.

2. Застосування балансуєчих коефіцієнтів, які дозволять підтримати як вразливі спеціальності, так і вразливі регіони щодо зростання набору студентів.

3. Подача сертифікатів ЗНО минулого року, що спрямовано на збільшення прав та можливостей для випускників шкіл при вступі до ВНЗ.

Хочеться позитивно відзначити можливість, надану ВНЗ, стосовно самостійного встановлення набору предметів ЗНО та вагових коефіцієнтів, що дозволяє кожному ВНЗ обирати оптимальний набір залежно від регіональних особливостей та специфіки освітніх програм, розроблених у ВНЗ.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01 липня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Умови прийому до вищих навчальних закладів у 2017 році : затвержені наказом Міністерства освіти і науки України від 13 жовтня 2016 року № 1236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/vishha/vstupna-kampaniya-2017/umovi-prijomu-do-vishnix-navchalnix-zakladiv-v-2017-roczy/>

Надійшла 13.11.2016; рецензент: д. е. н. Васильківський Д. М.